

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BUNGE LA TANZANIA

**KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA MASUALA YA UKIMWI
TAARIFA YA MWAKA YA SHUGHULI ZILIZOTEKELEZWA KWA KIPINDI CHA
JANUARI, 2018 HADI JANUARI, 2019**

Idara ya Kamati za Bunge
S.LP. 941
DODOMA.

FEBRUARI, 2019

YALIYOMO

SEHEMU YA KWANZA	1
1.0 UTANGULIZI	1
1.1 Muundo na Majukumu ya Kamati.....	1
1.2 Utaratibu uliotumika kutekeleza Majukumu ya Kamati.....	2
1.3 Shughuli zilizotekelezwa na Kamati.....	2
SEHEMU YA PILI	4
2.0 UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA KAMATI	4
2.1 KUFUATILIA UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA TAASISI ZINAZOSIMAMIWA NA KAMATI	4
2.1.1 TUME YA KUDHIBITI UKIMWI TANZANIA	4
2.1.2 MFUKO WA TAIFA WA KUDHIBITI UKIMWI (AIDS TRUST FUND (ATF) ..	5
2.1.3 MAMLAKA YA KUDHIBITI NA KUPAMBANA NA DAWA ZA KULEVYA.....	6
2.1.4 TAASISI ZA UMMA ZA KISEKTA ZINAZOTEKELEZA SERA ZA UKIMWI NA DAWA ZA KULEVYA.....	6
2.2 ZIARA ZILIZOFANYWA NA KAMATI	13
2.3 UCHAMBUZI WA TAARIFA YA UTEKELEZAJI WA BAJETI YA MWAKA WA FEDHA WA 2017/2018 NA MCHAKATO WA BAJETI KWA MWAKA WA FEDHA WA 2018/2019.....	15
2.3.1 Tume ya Kudhibiti UKIMWI Tanzania	16
2.3.2 Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya.....	17
2.4 MAFUNZO NA SEMINA KWA WAJUMBE WA KAMATI	20
SEHEMU YA TATU	25
3.0 MAONI, USHAURI NA MAPENDEKEZO YA KAMATI	25
3.1 TUME YA KUDHIBITI UKIMWI TANZANIA (TACAIDS)	25
3.2 MAMLAKA YA KUDHIBITI NA KUPAMBANA NA DAWA ZA KULEVYA.....	31
SEHEMU YA NNE	37
4.0 HITIMISHO	37

**KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA MASUALA YA UKIMWI
TAARIFA YA SHUGHULI ZILIZOTEKELEZWA KWA KIPINDI CHA
JANUARI, 2018 HADI JANUARI, 2019**

SEHEMU YA KWANZA

1.0 UTANGULIZI

Mheshimiwa Spika, napenda kutumia fursa hii kwa niaba ya Kamati, kukushukuru kwa kunipa nafasi niweze kuwasilisha mbele ya Bunge lako Tukufu Taarifa ya Mwaka kuhusu majukumu na shughuli zilizotekelezwa na Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Masuala ya UKIMWI. Taarifa hii ya kipindi cha mwaka 2018/2019 ni kwa mujibu wa Kanuni ya 117 (15) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Januari, 2016.

Mheshimiwa Spika, Muundo wa Taarifa hii umezingatia masharti ya Kanuni ya 123 ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Januari, 2016, hivyo imegawanyika katika sehemu kuu tatu (3). Sehemu ya Kwanza ni ya Utangulizi unaofafanua muundo, majukumu pamoja na maelezo ya jumla kuhusu utekelezaji shughuli za Kamati. Sehemu ya Pili ni Uchambuzi na Matokeo ya Utekelezaji wa Majukumu ya Kamati. Katika Sehemu ya Tatu Kamati imetoa, mapendekezo na hitimisho.

1.1 Muundo na Majukumu ya Kamati

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Nyongeza ya Nane ya Kanuni ya 118 (10) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Januari, 2016, Kamati ya Masuala ya UKIMWI inasimamia shughuli za Taasisi mbili ambazo ni Tume ya Kudhibiti UKIMWI Tanzania (*TACAIDS*) na Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya.

Mheshimiwa Spika, pamoja na kusimamia majukumu ya Taasisi hizo, Kanuni hiyo pia imeipa Kamati jukumu la kuratibu masuala yote yanayohusu UKIMWI katika sekta zote ikiwemo kufuatilia utekelezaji wa Sera na Mipango ya Serikali kuhusu UKIMWI na udhibiti wa dawa za kulevya. Hivyo Kamati inatekeleza majukumu yafuatayo:-

- a) Kuratibu masuala yanayohusu UKIMWI katika sekta zote Tanzania Bara;
- b) Kufuatilia utekelezaji wa Sera na Mipango ya Serikali kuhusu UKIMWI na udhibiti wa Dawa za Kulevya;
- c) Kujadili na kutoa mapendekezo na ushauri kuhusu hatua za kudhibiti dawa za kulevya; na
- d) Kushughulikia Bajeti za Tume ya Kudhibiti UKIMWI Tanzania na Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya.

1.2 Utaratibu uliotumika kutekeleza Majukumu ya Kamati

Mheshimiwa Spika, taratibu zifuatazo zimekuwa zikitumika katika kuiwezesha Kamati kutekeleza majukumu yake:-

- (a) Kufanya vikao na Wizara na Taasisi kwa kuwaomba kufika mbele ya Kamati ili kutoa taarifa juu ya jambo au suala mahususi ambalo Kamati ilipenda kupata taarifa zake kutoka kwa Watendaji wa Wizara na Taasisi hizo;
- (b) Kufanya ziara ili kukagua shughuli zinazokelezwa katika kushughulikia masuala ya UKIMWI na Dawa za Kulevya
- (c) Kushiriki semina, tamasha na warsha mbalimbali zilizohusu Masuala ya UKIMWI na Dawa za Kulevya; na
- (d) Kufuatilia utekelezaji wa Majukumu ya Wizara na Taasisi hizo.

1.3 Shughuli zilizotekelezwa na Kamati

Mheshimiwa Spika, wakati wa kutekeleza majukumu yake kwa kipindi cha Januari, 2018 hadi Januari, 2019, Kamati ilikuwa na shughuli zifuatazo:-

- (a) Kufuatilia utekelezaji wa Afua mbalimbali za UKIMWI na Dawa za Kulevya katika Wizara na Taasisi balimbali;
- (b) Mafunzo mbalimbali kuhusiana na masuala ya UKIMWI na Dawa za Kulevya;
- (c) Ziara za Kamati katika sekta mbalimbali zinazojihusisha na mapambano ya UKIMWI na Dawa za Kulevya kwa lengo la kuona na kutoa ushauri kuhusiana na maeneo hayo.
- (d) Kujadili Taarifa za Utekelezaji wa Maoni na Mapendekezo ya Kamati kuhusu Bajeti za Tume ya Kudhibiti UKIMWI na Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya kwa Mwaka wa Fedha 2017/2018.
- (e) Kujadili Taarifa za Utekelezaji wa Bajeti ya Tume ya Kudhibiti UKIMWI na Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya kwa Mwaka wa Fedha 2017/2018 na mwelekeo wa Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2018/2019.

SEHEMU YA PILI

2.0 UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA KAMATI

Mheshimiwa Spika, Sehemu hii inaelezea utekelezaji wa shughuli za Kamati kwa kipindi cha Januari, 2018 hadi Januari, 2019 kwa kuzingatia masharti ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Januari, 2016 hususan Kanuni ya 117 inayohusu utaratibu katika Kamati za Kudumu za Bunge. Hivyo, Kamati iliandaa Mpango Kazi ulioteklezwa katika kipindi hicho ambao Matokeo ya utekelezaji wake yamefanyiwa uchambuzi katika Sehemu hii.

2.1 KUFUATILIA UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA TAASISI ZINAZOSIMAMIWA NA KAMATI

Mheshimiwa Spika, Kamati ilianza utekelezaji wa majukumu yake kwa kufuatilia kwa ukaribu utendaji kazi wa Taasisi zilizo chini yake pamoja na utekelezaji wa Sera na Mipango inayohusu Udhhibiti wa UKIMWI na Dawa za Kulevya katika Wizara na Taasisi za Umma nchini kama ifuatavyo:-

2.1.1 TUME YA KUDHIBITI UKIMWI TANZANIA

Mheshimiwa Spika, katika kufuatilia utekelezaji wa majukumu ya Tume ya Kudhibiti UKIMWI Tanzania, Kamati ilibaini mambo yafuatayo:-

- a) Ufinyu wa Bajeti na ucheleweshwaji wa fedha kutoka serikalini ambapo kwa sasa zaidi ya asili 90 ya bajeti ya Tume inategemea fedha za wafadhili wa nje hali inayopunguza ufanisi wa Tume katika mapambano dhidi ya maambukizi ya VVU na UKIMWI.
- b) Kukinzana kwa Sheria ya UKIMWI na Sheria mbalimbali hususan katika umri wa mtu kupima kwa hiari au kwa ridhaa ya mzazi kwa mtoto (chini ya miaka 18) ilihali Sheria ya Ndoa inaruhusu mtoto chini ya miaka 14 kuolewa kwa ridhaa ya mzazi. Ukinzani huu unakwamisha juhudi za mapambano dhidi ya maambukizi ya UKIMWI hususan katika kundi la watu wenye umri mdogo.

- c) Mapungufu ya kiusimamizi katika Sera ya UKIMWI ya Mwaka 2001. Sera hii ipo chini ya Ofisi ya Waziri Mkuu na utekelezaji wa Sheria ya UKIMWI upo chini ya Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto. Hali hii inapelekea mlolongo wa kufanya maamuzi kwa jambo moja pale panapohitajika rejea ya Sera na Sheria kwa pamoja.
- d) Kuwepo kwa tofauti kubwa kwenye takwimu za masuala ya UKIMWI baina ya zile zinazotolewa na Tume ya Taifa ya UKIMWI, Ofisi ya Takwimu ya Taifa dhidi ya Taasisi nyingine za umma na wadau mbalimbali. Hali hii inasababisha mkanganyiko katika matumizi ya takwimu hizo na na hivyo kusababisha vikwazo katika kujenga hoja na kutekeleza shughuli mbalimbali.

2.1.2 MFUKO WA TAIFA WA KUDHIBITI UKIMWI (AIDS TRUST FUND (ATF)

Mheshimiwa Spika, mwaka, 2015 Bunge lilipitisha Sheria ya Mfuko wa UKIMWI (Aids Trust Fund - ATF). Lengo la Mfuko ni kuhakikisha Serikali inatenga fedha zake za ndani kwa ajili ya mapambano dhidi ya UKIMWI. Mfuko ulijiwekea malengo ambayo ni kuongeza rasilimali fedha za ndani kwa ajili ya mapambano dhidi ya UKIMWI kutoka asilimia **7** mwaka 2015 hadi kufikia asilimia **30 ya mahitaji** ifikapo mwaka 2018 sambamba na kuongeza mchango wa sekta binafsi katika udhibiti wa UKIMWI kutoka asilimia 8 hadi asilimia 15 kufikia 2018. Mpaka sasa malengo haya hayajafanikiwa na **asilimia 95** ya fedha zote za mapambano dhidi ya UKIMWI bado ni kutoka kwa wafadhili.

Pamoja na mipango na malengo ya kuanzisha Mfuko huu, Kamati imebaini kuwepo kasi ndogo ya utekelezaji wake, kwani hadi sasa Mfuko haujaanza kufanya kazi iliyokusudiwa. Hivyo Kamati inasisitiza kukamilisha taratibu stahiki ili Mfuko ukamilike. Aidha, inasisitiza kuwa ni vema Serikali ikaweka tozo maalum ya kikodi ili Mfuko uweze kuwa na chanzo cha uhakika cha

mapato. Aidha, upo umuhimu sasa kwa Serikali kubuni uwekezaji kwa kushirikisha sekta binafsiili kuwekeza katika miradi ambayo sehemu ya faida itakua chanzo cha mapato kwa ajili ya Mfuko (Endowment Fund).

2.1.3 MAMLAKA YA KUDHIBITI NA KUPAMBANA NA DAWA ZA KULEVYA

Mheshimiwa Spika, Katika utekelezaji majukumu ya Mamlaka ya Kudhibiti Kupambana na dawa na Kulevya, Kamati ilibaini mambo yafuatayo:-

- (a) Kukosekana kabisa kwa fedha za Miradi ya Maendeleo ni tatizo kubwa ikizingatiwa kuwa ajenda ya kupambana na dawa za kulevya ni kubwa na pana kuliko inavyochukuliwa kwa sasa;
- (b) Kutokuwepo kwa Sera ya Taifa ya Kupambana na Dawa za Kulevya ni suala lenye uzito mkubwa na hivyo linahitaji msukuo wa ziada.;
- (c) Kukosekana kwa Mfumo maalum kwa ngazi ya Jamii kwa ajili ya kuwatambua waraibu wa dawa za kulevya. Kwa sababu hiyo kunakua na upungufu wa mwikio wa Kitaifa wa kupambana na tatizo hilo; hii ni pamoja na kukosekana kwa elimu ya kutosha kuhusu matumizi na madhara ya dawa za kulevya kama ilivyofanyika kwa mapambano dhidi ya maambukizi ya VVU/UKIMWI;
- (d) Kuwepo kwa baadhi ya NGOs na Taasisi zinazojihusisha na mapambano dhidi ya Madawa ya Kulevya nchini ambazo hazina muundo na mifumo rasmi kwa jinsi zinavyowasaidia waathirika wa dawa za kulevya.

2.1.4 TAASISI ZA UMMA ZA KISEKTA ZINAZOTEKELEZA SERA ZA UKIMWI NA DAWA ZA KULEVYA

- (a) **Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto**
Mheshimiwa Spika, Kamati ilikutana na Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto ili kujadili hatua iliyofikiwa katika Utafiti wa Upatikanaji wa Chanjo ya UKIMWI nchini. Kamati ilibaini

kuwa wataalamu wa utafiti wa tiba bado wapo kwenye hatua za awali za utafiti wa chanjo na tiba. Hata hivyo, kutokana na changamoto ya rasilimali fedha, rasilimali watu na teknolojia ya juu inayohitajika katika utafiti. Kwa sababu hiyo Tanzania, kama ilivyo katika nchi nyingine za Afrika, inategemea tafiti zinazofanywa na nchi zilizoendelea kama Ulaya na Marekani. Ipo haja ya Serikali kuweka mkazo katika kuhakikisha uwepo wa rasilimali kwa ajili ya tafiti.

Mheshimiwa Spika, Kamati pia ilipokea na kujadili Taarifa ya Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee Na Watoto kuhusu utendaji wa Bohari Kuu ya Dawa Nchini (MSD) kuhusu upatikanaji wa Dawa za ARV na Kifua Kikuu, taarifa ya Utekelezaji wa shughuli za Programu ya Taifa ya Kupambana na UKIMWI (NACP) pamoja na taarifa kuhusu Mashirika yasiyo ya kiserikali yanayojihusisha na uratibu wa masuala ya UKIMWI Nchini.

Kwa ujumla, Kamati ilibaini na kutoa ushauri kuhusu mambo ya msingi yafuatayo:-

- i) Kwa kiasi kikubwa upatikanaji wa dawa za kufubaza makali ya virusi vya UKIMWI (ARV's) unategemea Wafadhili wa Global Fund na USAID. Kamati ina maoni kuwa, mwenendo huu wa kutegemea wafadhili kupata ARV's bila ya kuweka mipango madhubuti ya kupata fedha za bajeti ya ndani kwa ajili ya kununua dawa hauhakikishi mapambano endelevu dhidi ya UKIMWI. Ni vema Serikali ikaanza kutenga fedha kwa ajili ya Mfuko wa UKIMWI (ATF) ili kuwa na uhakika wa fedha za ndani, ili ziweze kutumika pindi ikihitajika.
- ii) Kwa mujibu wa utafiti wa Tanzania HIV impact Survey (THIS 2017), takwimu zikuonyesha kuwa **asilimia 40** ya maambukizi mapya yapo katika umri wa miaka 15-24, na **asilimia 80** ya hao ni wasichana. Kwa kuwa kundi la

vijana walio katika umri huu ni kubwa na kwa kiwango kikubwa wako katika shule za Sekondari na Vyuho, Kamati inaona kuna umuhimu wa Serikali kuweka juhudi kubwa katika kukabiliana na maambukizi mapya ya virusi vya UKIMWI katika Taasisi za Elimu.

Mheshimiwa Spika, takwimu zinaonesha kuwa Tanzania haijafanikiwa kwa kiwango cha kutosha katika Mkakati wa 90 90 90 hususan kwenye 90 ya kwanza inayotaka asilimia 90 ya watanzania wanaokadiriwa kuwa na maambukizi ya VVU wawe wamepima afya zao ifikapo Mwaka 2020. Pamoja na maelezo yaliyotolewa na Wizara sambamba na takwimu za maambukizi mapya miongoni mwa vijana wa umri wa miaka 15-24, Kamati ilitaka kujua hatua iliyofikiwa katika marekebisho ya Sheria ya UKIMWI ili kuongeeza wigo wa upimaji na kuendana na makubaliano ya Kimataifa. Kamati inashauri Serikali kuongeeza kasi kukamilisha marekebisho ya Sheria ya UKIMWI. Aidha Kamati inaipongeeza Serikali kwa hatua iliyofikiwa katika utafiti juu ya matumizi ya dawa za kukabiliana na maambukizi ya VVU kwenye makundi maalum (PREP). Kamati inasisitiza umuhimu wa kukamilika kwa utafiti huu kwa ajili ya hatua zinazofuata.

b) Wizara ya Ujenzi, Uchukuzi na Mawasilino

Mheshimiwa Spika, Kamati ilikutana na Wizara ya Ujenzi, Uchukuzi na Mawasilino ili kujadili Udhhibiti wa Uingizwaji wa Dawa za Kulevya kwenye maeneo ya Bandari, Fukwe, Reli, Barabara Kuu na Viwanja vya Ndege, ambapo Kamati ilibaini yafuatayo:-

- i) Uhaba wa vitendea kazi kwa ajili ya kupambana na dawa za kulevya kwa baadhi ya viwanja vya ndege kama mashine za kukagua abiria ;
- ii) Baadhi ya viwanja vya ndege nchini havina vifaa na Mbwa maalum wa kunusa na kubaini dawa haramu za kulevya ili kupambana na tatizo hilo;
- iii) Mamlaka ya Udhibiti wa Usafiri wa Nchi Kavu na Majini (SUMATRA) kukosa vitendea kazi kama mashine za kisasa za (*X – Ray Backscatter*) zenye uwezo wa kung'amua dawa za kulevya kwenye mizigo ya abiria na vituo vya malori ya mizigo pamoja na mbwa maalum wa kunusa.

c) Wizara ya Madini

Mheshimiwa Spika, Kamati ilikutana na Wizara ya Madini ili kujadai hali ya Virusi vya UKIMWI kwenye Migodi ya Tanzania, ambapo ilibaini yafuatayo:-

- i) Takwimu za hali ya Maambukizi ya VVU na UKIMWI Migodini hazikuweza kubainisha ukubwa wa tatizo na hatua zitakazochukuliwa za kukabiliana na janga hilo kwa kuzingatia muktadha wa 90 90 90;
- ii) Hakuna utaratibu wa kuhamasisha matumizi ya kondomu za kike pamoja na upatikanaji wake kwa ajili ya kuwezesha wanawake kuzitumia na kujikinga dhidi ya Maambukizi ya VVU;na
- iii) Kukosekana kwa mwongozo na mikakati ya namna ya kuratibu afua za UKIMWI katika maeneo ya Migodi pamoja na waratibu wa kusimamia ipasavyo Madawati ya UKIMWI katika kila Mgori ambao wananchi watakuwa wanapata taarifa na huduma wanazostahili.

d) Ofisi ya Raisi - Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa

Mheshimiwa Spika, Kamati ilikutana na Ofisi ya Raisi - Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa ili kupoea taarifa kuhusu utekelezaji wa Afua za UKIMWI mahala pa kazi pamoja na uratibu wa Asasi sizizo za Kiserikali zinazojihusisha na masuala ya UKIMWI kwenye ngazi ya Wilaya, Kata na Vijiji. Taarifa ya Wizara ilieleza Mikakati iliyopo na inayotekelezwa katika kupambana na maambukizi ya VVU na UKIMWI kwa jumla. Taarifa pia iliainisha malengo mahsusi ya Wizara, utekelezaji wake, mafanikio, pamoja na changamoto zilizopo katika kila hatua zinazochukuliwa. Aidha taarifa ilifafanua kuhusu uratibu wa asasi zisizo za kiserikali (NGO's) zinazotekeleza Afua za UKIMWI katika ngazi mbalimbali za Serikali za Mitaa.

Kufuatia Taarifa iliyowasilishwa, Wajumbe walijadili na kuibua hoja mbalimbali ambazo zilihitaji ufafanuzi, kisha kutoa Ushauri wa namna ya kuimarisha Mapambano dhidi ya maambukizi ya VVU na UKIMWI kama ifuatavyo:-

- i) Ni hatua gani zinachukuliwa na Wizara katika kuratibu na kusimamia upaikanaji wa lishe bora kwa wanafunzi walioathirika na VVU walio katika shule za sekondari, hususan za bweni
- ii) Ni vigezo gani vinatumika katika kugawa fedha za *Global Fund* katika Sekretarieti za Mikoa na Hamashauri. Kamati haikuweza kupata ufafanuzi kuhusu tofauti kubwa ya fedha za *Global Fund* zinazopelekwa katika Halmashauri mbalimbali. Ni muhimu kanuni za mgawanyo huo zikawa na uwazi zaidi kwa ajili ya ufanisi hasa kwa kuzingatia kwamba mapambano dhidi ya UKIMWI ni lazima yazingatie kinga pamoja na matumizi ya dawa za kufubaza .
- iii) Kamati inasisitiza kuwa ni vyema Wizara ikaimarisha uratibu kwa kutambua Asasi gani inafanya nini, inafanyia wapi, kwa muda gani, kwa gharama kiasi gani na kwa matoeo gani.

Aidha Wizara iwe na malengo na vipaumbele vya afua, kisha kuzitaka Asasi hizo kufuata Mpango wa Serikali katika kutekeleza Afua za UKIMWI, badala ya kila Asasi kutaka kutekeleza vile inajvyojipangia yenyewe.

e) Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki

Mheshimiwa Spika, Kamati ilikutana Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki na kupokea taarifa kuhusu utekelezaji wa Afua za UKIMWI mahala pa kazi pamoja na hatua na namna inavyoshirikiana na Mataifa mengine katika mapambano dhidi ya madawa ya kulevya. Kwa ujumla Kamati ilibaini mambo yafuatayo:-

- i) Pamoja na mikakati mingi inayoelezwa kutekelezwa na Wizara katika mapambano dhidi ya mambukizi ya VVU na UKIMWI mahala pa kazi zilizochukuliwa na Wizara haionyeshi matokeo mahsusi. Aidha changamoto zinazoelezwa na Wizara kama sababu za utekelezaji hafifu wa Afua ikiwa ni pamoja na ufinyu wa bajeti na mwamko mdogo miongoni mwa watumishi wanaoishi na VVU kujitokeza zinaashiria kutokuwepo kwa hatua madhubuti za kupambana na maambukizi ya VVU na UKIMWI. Kwa mfano Kamati ilibaini kuwa, Wizara ilikua imeunda Kamati ya UKIMWI na magonjwa yasiyo ya kuambukiza mahala pa kazi, wiki chache tu kabla ya kukutana na Kamati ya Masuala ya UKIMWI.
- ii) Katika suala la mapambano dhidi ya madawa ya kulevya, taarifa imeainisha namna ambavyo Tanzania imekua ikishirikiana na Mataifa mengine katika mapambano dhidi ya madawa ya kulevya. Kamati inaipongeza Serikali kwa hatua inazozichukua katika kuhakikisha kunakuwepo na ushirikiano wa Tanzania na Jumuiya ya Kimataifa katika mapambano dhidi ya janga hili.

f) Wizara ya Fedha na Mipango.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilikutana na Wizara ya Fedha na Mipango na kupokea Taarifa kuhusu Mwenendo wa kupokea na kutumia fedha za Global Fund katika kipindi cha miaka mitano, Mipango na Mikakati endelevu ya Upatikanaji wa Fedha za ndani kwa ajili ya mapambano dhidi ya UKIMWI pamoja na Utekelezajii wa Afua za UKIWI mahala pa kazi ndani ya Wizara ya Fedha na Mipango.

Taarifa ya Wizara ilieleza mwenendo wa kupokea na matumizi ya Fedha za Mfuko wa Global Fund kwa Tanzania kuanzia Julai 2012 hadi Disemba 2018. Na kwamba Tanzania ni nchi ya pili barani Afrika (baada ya Nigeria) inayonufaika zaidi na Fedha za Mfuko wa Dunia wa kupambana na UKIMWI, Kifua Kikuu na Malaria. Kati ya Julai 2012 na Disemba 2018 Tanzania imepokea na kutumia kiasi cha **Dola za Marekani 555.6** kutoka katika Mfuko wa Global Fund. Kwa ujumla fedha hizo zimeimarisha utoaji wa huduma za afya ikiwa ni pamoja na kuweza kufikia kiwango cha asilimia 90 katika kutoa tiba ya Kifua Kikuu, kupunguza vifo vitokanavyo na malaria na kupunguza maambukizi ya VVU.

Uchambuzi wa Kamati umebaini na kuhoji mambo ya msingi yafuatayo: -

- Serikali kushindwa kutumia kwa asilimia 100 kiasi cha fedha zinazotolewa na *Global Fund* kutokana na sababu mbalimbali ikiwa ni pamoja na; kukosekana watumishi wa kutosha katika sekta ya Afya kwa ajili ya kusimamia na kufuatilia matumizi ya Fedha za Global Fund pamoja na ucheleweshaji wa marejesho ya msamaha wa kodi hivyo kuathiri utekelezaji wa program za Global Fund katika nyakati tofauti. Kamati haikiridhishwa na kasi ndogo ya matumizi (*low burning rate*) ya fedha za Global Fund. Hivyo Kamati inasisitiza Serikali kuweka mazingira wezeshi ili kutumia fedha za Mfuko wa Global Fund kwa asilimia 100, hasa ikizingatiwa kuwa fedha zinazotolewa zisipotumika kwa wakati

uliopangwa huathiri mgao kutoka *Global Fund* kwa mwaka unaofuatia.

- Mpaka sasa hakuna Mkakati endelevu wa uhakika wa upatikanaji wa fedha za ndani kwa ajili ya kupambana na UKIMWI. Bado kwa kiasi kikubwa mapambano dhidi ya UKIMWI yanategemea fedha za wafadhili. Pamoja na hatua nzuri ya Serikali kuanzisha Mfuko wa Taifa wa UKIMWI (ATF) lakini bado hakuna vyanzo maalum mahsusi kwa ajili ya kupata fedha za Mfuko. Kamati inashauri Serikali kukamilisha mchakato wa kuanzisha tozo maalum kwa ajili ya mfuko wa ATF. Aidha Kamati inapendekeza Serikali kuwa na Uwezekano wa kuwa na endowment fund.
- Kutokuwepo kwa ukaguzi wa CAG katika fedha zinazokuja nchini kwa kupitia Taasisi zisizo za Serikali. Kikwazo hiki ni kwa mujibu wa Sheria ambayo inamzuia CAG kufanya ukaguzi kwenye taasisi ambazo Serikali ina hisa kidogo. Suala hili lina umuhimu wa pekee kwa sababu fedha hizi ni nyingi kwa ujumla wake na zinakuja kwa jina la Wanzania.
- Aidha Kamati ilibaini kukosekana kwa umadhubuti wa Kamati ya UKIMWI na magonjwa yasiyo ya kuambukiza mahala pa kazi.

2.2 ZIARA ZILIZOFANYWA NA KAMATI

Mheshimiwa Spika, katika kipindi hiki, Kamati ilifanya ziara ya kikazi katika Taasisi ya Afya Ifakala (*Ifakara Health Center - IHI*) na Hospitali ya St. Francis zilizopo Mkoani Morogoro kwa lengo la kufuatilia utekelezaji wa afua na Sera ya UKIMWI na Dawa za Kulevya.

Kamati ilibaini kuwa, pamoja na huduma za kupima VVU na kukabiliana na magonjwa nyemelezikama TB, vile vile Taasisi hizi zinatoa huduma ya Kliniki Mseto (*One-Stop Clinic and Chronic disease clinic*) ambapo imeunganisha kliniki ya mama, baba na motto wenye maambukizi ya VVU pamoja na ile inayojumuisha huduma za UKIMWI na magonjwa mengine ya kudumu kama Kisukari na Shinikizo la damu.

Mheshimiwa Spika, kufuatia ziara hii Kamati ilibaini mambo yafuatayo: -

(a) Kuwepo changamoto ya upatikanaji wa vitendanishi vya kupima wingi wa VVU katika Maabara ya Taasisi ya Afya ya Ifakara (IHI) ambayo kwa makubaliano ya kimkataba inatoa huduma kwa wagonjwa wa Hospitali ya Mt. Fransis-Ifakara na Wilaya nzima ya Kilombero.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilielezwa kuwa, kwa sasa IHI haipatiwi vitenganishi kwa ajili ya upimaji wa *Viral load* wakati Taasisi hiyo inayo mashine ya kufanya vipimo hivyo. Mashine hiyo aina ya **Abbott m2000** ina uwezo wa kupima sampuli 13,545 kwa mwaka ilihali Mkoa mzima wa Morogoro unayo mashine inayoweza kupima sampuli 9,000 tu kwa mwaka. Kwa maana hiyo endapo Taasisi ya IHI itapata mgawo wa vitendanishi vya Serikali kutoka Bohari ya Taifa ya Madawa (MSD), Mkoa utakua na uwezo wa kupima sampuli 22,000 kwa mwaka na hivyo kufanya ongezeko la upimaji kwa asilimia 60. Kwa sasa Wilaya imekuwa ikipokea sampuli za damu kutoka katika vituo mbalimbali na kuzisafirisha kwenda maabara ya Hospitali ya Mkoa wa Morogoro kwa ajili ya kupimwa. Kutokana na umbali na miundombinu mibaya ya barabara hususana wakati wa masika, majibu ya wagonjwa huchukua muda mrefu na hivyo kukosesha wagonjwa huduma bora ya haraka na kwa wakati.

Katika Mkoa mzima wa Morogoro, Hospitali ya mkoa ina uwezo wa kuhudumia sampuli 9,000 kwa mwaka. Kwa maana hiyo Serikali ina fursa ya kujumuisha huduma kutoka Taasisi ya IHI na Hospitali ya Mkoa na hivyo kuweza kuhudumia sampuli zipatazo 22,000 badala ya 9,000 za sasa.

Kwa maelezo hayo, Kamati haikuridhishwa na sababu za IHI kutopatiwa vitendanishi.

(b) Kuwepo kwa malalamiko ya wananchi juu ya gharama kubwa za matibabu zinazotazwa na Hospitali ya St Francis, ilihali ikiwa inapata ruzuku ya Serikali. Hali hii inapelekea wagonjwa walio wengi

kutokumudu gharama hizo na kutafuta njia nyingine za kupata matibabu. Kamati iliwasilisha suala hili kwa Mamlaka husika na hatua zilichukuliwa.

(c) Kuwepo takwimu zinazoashiria kwamba, idadi kubwa ya wanaume hawajitokezi katika kupima VVU na kujiunga na vikundi vya watu wanaoishi na maambukizi ya VVU. Kamati inaishauri Serikali kutafuta afua maalum za kupunguza ushiriki mdogo wa wanaume.

(d) Lipo tatizo la kukosekana Sera na mwongozo wa kuwapatia huduma bila malipo WAVIU dawa za magonjwa nyemelezi na hali nyingine zenye gharama kubwa ya tiba kwa mfano, figo na kisukari kama ilivyo kwa dawa za kufubaza virusi vya Ukimwi (ARV). Kamati inasisitiza umuhimu wa bima ya afya kwa watu wanaoishi na maambukizi ya VVU.

(e) Lipo tatizo kubwa la usugu wa utumiaji dawa kwa watoto kuliko wakubwa kwa sababu ya kukosekana uelewa na umakini wa wasimamizi wa watoto ambao wanategemea kupewa dawa na watu wanaowasimamia. Kamati inashauri Serikali kufanya tafiti na kutoa taarifa juu ya hatua zinazofaa.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilitoa ushauri kwamba, Ili kutoa huduma bora ya kupima wingi wa virusi, ni vema Serikali ikaongeze ushirikiano na Taasisi zisizo za Kiserikali katika tafiti na utoaji wa huduma.

2.3 UCHAMBUZI WA TAARIFA YA UTEKELEZAJI WA BAJETI YA MWAKA WA FEDHA WA 2017/2018 NA MCHAKATO WA BAJETI KWA MWAKA WA FEDHA WA 2018/2019

Mheshimiwa Spika, Kamati ilichambua Taarifa ya Utekelezaji wa Maoni na Ushauri iliutoa kuhusu Bajeti za Tume ya Kudhibiti UKIMWI Tanzania na Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya kwa Mwaka wa

Fedha 2017/2018, pamoja na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Taasisi hizo kwa Mwaka wa Fedha 2018/2019. Taarifa hizo ziliwasilishwa Bungeni kwa mujibu wa Kanuni ya 99 (9) Toleo la Januari, 2016, mnamo mwezi Machi, 2018.

2.3.1 Tume ya Kudhibiti UKIMWI Tanzania

a) Upatikanaji wa Fedha kutoka Hazina

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa Kamati umebaini kuwa, katika Mwaka wa Fedha 2017/2018 Tume ilitengewa kiasi cha shilingi **Bilioni 5.983** kwa ajili ya kutekeleza majukumu yake. Hadi kufikia tarehe 28, Februari 2018 Tume ilipokea kiasi cha shilingi **Bilioni 3.462**, sawa **naasilimia 57.8** tu ya fedha zote zilizotakiwa kutolewa na Serikali kwenda katika Tume hii.

Mheshimiwa Spika, Kamati imebaini kuwa kumekuwepo na changamoto kwa Taasisi ya Tume ya Kudhibiti UKIMWI ya kupelekewa fedha zilivoidhinishwa na Bunge.

Mheshimiwa Spika, Kamati inasisitiza Serikali kuimarisha upelekaji wa fedha Tume ya Kudhibiti UKIMWI ili Tume iweze kutekeleza mipango iliyojiwekea, kwani ni dhahiri kwamba kila mwaka unakuwa na mipango na malengo yake ambayo huwa ni endelevu.

b) Uchambuzi wa Makadirio ya Matumizi

Mheshimiwa Spika, Katika mwaka wa Fedha wa 2018/2019 Tume ya Kudhibiti UKIMWI Tanzania (TACAIDS)-**Fungu 92**, iliomba jumla ya kiasi cha shilingi **Bilioni 12.909** ikiwa ni makadirio ya matumizi yake. Kati ya fedha hizo, kiasi cha **shilingi Bilioni 10.300** sawa **na asilimia 79.7** ni kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo na shilingi **Bilioni 2.609** sawa **na asilimia 20.2** ni kwa ajili ya matumizi ya kawaida ikijumuisha mishahara ya watumishi.

c) Makusanyo ya Maduhuli

Mheshimiwa Spikakatika Mwaka wa Fedha wa 2018/2019 Tume ya Kudhibiti UKIMWI - Fungu 92 haikuwa na makadirio ya makusanyo ya maduhuli yaliyoidhinishwa na Bunge.

2.3.2 Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya

a) Uchambuzi wa makadirio na matumizi

Mheshimiwa Spika, kwa Mwaka wa Fedha 2018/2019 Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya ilikadiriwa kufanya matumizi ya kiasi cha Shilingi **Bilioni 5.755** kwa ajili ya kutekeleza majukumu yake. Kati ya fedha hizo, Shilingi Bilioni **4.948 sawa na asilimia 85.9** ya fedha yote inayoombwa ni kwa ajili ya Matumizi mengineyo (Jedwali namba 1) na Shilingi **806.549** sawa na **asilimia 14.1** ni kwa ajili ya Mishahara. Makadirio haya yameongezeka kwa kiasi cha shilingi **Bilioni 1.74** sawa na **asilimia 30.2** ikilinganishwa na makadirio ya matumizi kwa Mwaka wa Fedha wa 2017/2018.

Mheshimiwa Spika, Katika uchambuzi wa Kamati, ilibainika kwamba Mamlaka haijatenga fedha kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo kwa mwaka wa Fedha wa 2018/2019 kama ambavyo ilijitokeza kwa mwaka wa fedha wa 2017/2018, kama inavyoonyeshwa katika **Jedwali namba 2**. Muendelezo huu wa kutotenga fedha za maendeleo unaashiria kutolitazama tatizo hili kimkakati na baade kutakuwa na madhara makubwa.

Mheshimiwa Spika, Kamati inatambua majukumu ya Tume ya Kudhibiti Dawa za Kulevya ambayo ni udhibiti wa matumizi ya dawa za kulevya, kufanya uelimishaji kwa jamii na kufanya afua za kupunguza madhara ya dawa za kulevya kwa jamii. Ni dhahiri kwamba jukumu la pili na la tatu ni ya kimkakati kuliko vinginevyo

Mheshimiwa Spika, ni maoni ya Kamati kuwa kuna umuhimu wa Mamlaka ya kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya kuanza kutenga fedha kwenye Bajeti yake kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo. Kwa kufanya hivyo, kutasaidia kujenga mfumo bora wa kudhibiti na kupambana na dawa za kulevya nchini kwa upana wake ikiwa ni pamoja na kujenga jamii ya Watanzania isiyotumia dawa za kulevya na kutoshiriki katika biashara na matumizi ya dawa za kulevya.

Jedwali namba. 1

**MWENENDO WA FEDHA ZA MATUMIZI MENGINEYO (OC) KWA FUNGU 91
KUANZIA MWAKA WA FEDHA 2011/12 HADI 2018/19**

Mwaka wa Fedha	Ukomo wa Bajeti Ulioidhinishwa	Kiasi kilichotolewa na Serikali	Asilimia ya fedha zilizotolewa na Serikali
2011/2012	1,150,000,000.00	1,063,984,237.00	92%
2012/2013	1,000,491,400.00	919,996,800.00	91%
2013/2014	2,587,176,826.00	1,050,866,919.00	39%
2014/2015	3,601,549,718.00	1,663,967,037.00	46%
2015/2016	2,159,488,359.00	1,061,748,307.00	49%
2016/2017	1,729,437,000.00	1,729,437,000.00	100%
2017/2018	3,448,552,991.00	3,169,687,097.00	92%
2018/2019	4,948,552,000.00	1,237,138,000(Robo ya I)	

Jedwali namba 2.

MWENENDO WA FEDHA ZA MIRADI YA MAENDELEO KWA FUNGU 91 KUANZIA MWAKA WA FEDHA 2011/12 HADI 2018/19

Mwaka wa Fedha	Ukomo wa Bajeti Ulioidhinishwa	Kiasi kilichotolewa na Serikali	Asilimia ya fedha zilizotolewa na Serikali
2011/2012	0	0	0%
2012/2013	0	0	0%
2013/2014	350,000,000.00	122,500,000.00	35%
2014/2015	150,000,000.00	150,000,000.00	100%
2015/2016	0	0	0%
2016/2017	0	0	0%
2017/2018	0	0	0%

Chanzo: Bajeti za Tume ya Kuratibu Udhhibiti wa Dawa za Kulevya kwa miaka ya fedha 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15, 2015/16, 2016/17, 2017/18. 2018/19

b) Makusanyo ya Maduhuli

Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha wa 2018/2019 Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya (Fungu 91) haikuwa na Makadirio ya makusanyo ya maduhuli yaliyoidhinishwa na Bunge.

2.4 MAFUNZO NA SEMINA KWA WAJUMBE WA KAMATI

Mheshimiwa Spika, katika kuhakikisha Wajumbe wa Kamati wanajengewa uwezo katika maeneo mbalimbali lakini pia wanashirikiana na wadau katika kubadilishana mawazo na uzoefu, Kamati ilipata mafunzo kwa njia ya semina kutoka kwa Taasisi mbalimbali kama ifuatavyo: -

a) Semina kuhusu Muundo na Majukumu ya Tume na Mamlaka zinazosimamiwa na Kamati

Mheshimiwa Spika, Wajumbe walipata elimu kuhusu mambo mbalimbali yanayohusu Shughuli za Kamati ikiwemo muundo na majukumu ya Tume ya Kudhibiti UKIMWI na Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya. Kufuatia semina hii, Wajumbe wa Kamati waliweza kupata ufahamu juu ya Sheria na Sera zinazosimamia uratibu na utekelezaji wa majukumu ya Tume na Mamlaka hizo na taasisi nyingine zote zinazotekeleza Sera za UKIMWI na Dawa za Kulevya nchini. Mbali na kupata uelewa juu ya mipango na mikakati madhubuti ya Tume na Mamlaka katika kutekeleza majukumu yake, Wajumbe pia walipata ufahamu juu ya hali ya maambukizi ya UKIMWI na udhibiti wa Dawa za Kulevya kwa mwaka 2015/2016 pamoja na wajibu wa mwananchi katika mapambano hayo. Semina hii ilifanyika tarehe 25 Machi, 2018 katika Ukumbi wa Zahanati ya Zamani, Ofisi ya Bunge, Dodoma.

b) Semina ya Ugonjwa wa UKIMWI katika Sekta ya Kilimo

Semina hii iliendeshwa na Taasisi ya Action Aid kwa ajili ya kukuza uelewa kwa Wajumbe wa Kamati kuhusu umuhimu wa mapambano ya UKIMWI katika Sekta ya Kilimo na changamoto zake kwa maendeleo ya Taifa. Wajumbe walipata fursa ya kufahamu umuhimu wa serikali kutenga bajeti ya kutosha katika mapambano dhidi ya UKIMWI, kwa kuwa kilimo ni sekta ya uzalishaji ambayo huchangia kukuza pato na kuimarisha uchumi wa Taifa. Kwa mujibu wa Tafiti za Viashiria na Matokeo ya UKIMWI Tanzania (*THIS*) ya Mwaka 2016/2017 vinaonyesha kuwa vijana wenye umri wa miaka 15-24 wanapata maambuki ya ugonjwa wa UKIMWI kwa **asilimia 1.4**. Aidha wanawake wenye umri wa miaka 15 hadi 64 wana maambukizi ya juu kwa **asilimia 6.5**. Semina hii ilitolewa hapa Mjini Dodoma, tarehe 27 Machi, 2018 katika Ukumbi ulioko African Dreams.

c) Semina ya Sheria ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya Na. 5 ya Mwaka 2015 na Marekebisho yake ya Mwaka 2017

Semina ilitolewa na Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya kwa ajili ya kuwapa wajumbe uelewa wa umuhimu wa Sheria ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya, makosa yanayohusiana na mazao ya dawa za kulevya na umiliki wake pamoja na kemikali zinazotumiwa kutengenezea dawa za kulevya. Aidha, semina hii iliwawezesha Wajumbe kuelewa umuhimu wa marekebisho ya Sheria hii kwa kuzingatia hali ya uingizwaji wa dawa hizo na mbinu mbalimbali wanazotumia pamoja na ongezeko kubwa la vijana wanaojiingiza katika matumizi ya dawa za kulevya ambao ndiyo nguvu kazi ya Taifa. Semina hii ilifanyika terehe 26 Mei, 2018 katika Ukumbi wa Zahanati ya Zamani, Ofisi ya Bunge Dodoma.

d) Semina ya hali halisi ya Kifua Kikuu (TB), pamoja na mwingiliano wake na UKIMWI, mafanikio na changamoto katika udhibiti wake hapa nchin.

Semina hii iliendeshwa na Shirika la KNCV Tuberculosis Foundation kwa ajili ya kuwapatia Wajumbe uelewa kuhusu Hali ya Kifua Kikuu nchini pamoja na Azimio la AZAKI katika Mkutano wa Umoja wa Mataifa wa Kifua Kikuu, Mafanikio na Changamoto zinazoikabili jamii katika utekelezaji wa shughuli za Kifua Kikuu. Wajumbe walifahamishwa kuwa Kifua Kikuu ni ugonjwa wa kuambukiza na unaongoza kwa kusababisha vifo vingi Duniani na Tanzania ni miongoni mwa nchi 30 zenye tatizo kubwa la Kifua Kikuu. Kila mwaka inakadiriwa kuwa watu 160,000 wanaugua Ugonjwa wa Kifua Kikuu hapa nchini. Semina hii ilifanyika mara mbili kuhakikisha Wajumbe wa Kamati wanapata fursa ya kuweza kujadili na kuishauri vizuri serikali katika mapambano ya Kifua Kikuu (TB). Semina hii ilifanyika terehe 30 Mei, 2018 katika Ukumbi wa St.

Gaspar Hotel na tarehe 21 Juni, 2018 ilifanyikia katika Zahanati ya Zamani, Ofisi ya Bunge Dodoma.

e) Semina kuhusu Takwimu za Maambukizi ya UKIMWI na mwitikio wa Kitaifa wa kukabiliana na maambukizi mapya ya VVU na UKIMWI

Semina ilitolewa na Taasisi ya JHPIEGO chini ya Mradi wa Sauti Yetu kwa ajili ya kuwapa wajumbe uelewa kuhusu takwimu halisi za hali ya maambukizi ya UKIMWI Kitaifa na Kidunia pamoja na uhamasishaji wa wananchi kupima Virusi vya UKIMWI kwa hiari hususan wanaume.

Wajumbe walifahamishwa kuwa, takwimu za utafiti wa hali na viashiria vya UKIMWI Tanzania kwa mwaka 2016/2017 zinaonesha kuwa idadi ya raia wa Tanzania inakisiwa kuwa ni **50.9** milioni. Ukubwa wa maambukizi ya Virusi Vya UKIMWI (VVU) kitaifa miongoni mwa jamii yenye umri wa miaka 15 – 49 ni wastani wa asilimia **4.7** Kitaifa; wanawake wakiwa asilimia **6.2** na wanaume ni asilimia **3.1**. Inakadiriwa kuwa jumla ya watanzania **milioni 1.4** wanaishi na Virusi vya UKIMWI na kwa vijana wa umri wa miaka kati ya 15 na 24 ni asilimia **1.4**. Wavulana asilimia **0.6** na wasichana ni asilimia **2.1**. Semina hii ilifanyika tarehe 23 Juni, 2018 katika Ukumbi wa Zahanati ya Zamani, Ofisi ya Bunge Dodoma.

f) Kongamano la Wadau wa Masuala ya UKIMWI na Bunge

Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza majukumu yake ya kufuatilia utekelezaji wa Sera za UKIMWI na Dawa za Kulevya, tarehe 20 Juni, 2018, Kamati ilipata fursa ya kushiriki katika Tamasha ambalo pia lilihusisha Wabunge wote akiwemo Mheshimiwa Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano Tanzania. Maudhui ya Tamasha hilo yalihusu nafasi ya viongozi katika kufikia azma ya 90-90-90 ifikapo mwaka 2020. Aidha, Tamasha hili lilitatibiwana Taasisi zisizo za Kiserikali na Asasi za Kiraia chini ya mwamvuli wa Baraza la Taifa la Watu Wanaoishi na VVU na UKIMWI (*NACOPHA*). Katika Tamasha hilo Wabunge walipata uelewa zaidi kuhusu

umuhimu wa ushiriki wa viongozi katika kuhamasisha mapambano dhidi ya Ugonjwa wa UKIMWI. Katika Tamasha Wabunge wakiongozwa na Mheshimikwa Spika, walishiriki kupima afya zao ikiwa ni njia mojawapo ya kuhamasisha Watanzania kupima afya kwa lengo la kujua hali zao kuhusu na maambukizi ya VVU. Aidha katika Kongamano hilo wajumbe na wabunge kwa ujumla walipata fursa ya kujadilana na wadau wa masuala ya UKIMWI juu ya maswala mbalimbali ya kisera na kiusimamizi

SEHEMU YA TATU

3.0 MAONI, USHAURI NA MAPENDEKEZO YA KAMATI

Mheshimiwa Spika, kutokana na shughuli za Kamati zilizofanyika katika kipindi cha mwaka mmoja kuanzia Januari 2018 – Januari 2019, kumekuwa na changamoto mbalimbali zilizojitokeza katika Taasisi zinazosimamiwa na Kamati hii ambazo Kamati inazitolea maoni na ushauri ufuatao:-

3.1 TUME YA KUDHIBITI UKIMWI TANZANIA (TACAIDS)

a) Kukinzana kwa Sera, Mipango na Sheria mbalimbali za UKIMWI

KWA KUWA Kamati imebaini kukinzana baina ya Sheria ya UKIMWI ambayo katika suala la umri wa mtu kupima kwa hiari sharti awe na miaka 18 au kwa ridhaa ya mzazi kwa walio chini ya miaka 18, wakati sheria ya Ndoa inaruhusu mtoto chini ya miaka 14 kuolewa kwa ridhaa ya mzazi.

NA KWA KUWA Ukinzani huu unakwamisha juhudi za mapambano dhidi ya UKIMWI hasa kwa kuzingatia kwamba asilimia 40 ya maambukizi mapya yapo miongoni mwa vijana wa umri wa miaka 15-24.

HIVYO BASI Kamati inapendekeza, Sheria ya UKIMWI ifanyiwe mapitio ili kuzingatia hali halisi inayodhihirishwa na takwimu zilizopo.

b) Utegemezi wa Fedha za Wahisani kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo

KWA KUWA Kamati imebaini kuwa kwa kiasi asilimia kubwa Bajeti ya kutekeleza Miradi ya Maendeleo ya Tume ya Kudhibiti UKIMWI Tanzania imekuwa ikitegemea fedha za wahisani, ambapo uchambuzi wa Kamati umeonesha kuwa katika mwaka wa Fedha wa 2017/2018 Serikali

haikutenga kiasi chochote cha fedha kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo, ilihali mwaka wa Fedha wa 2018/2019, imetenga kiasi cha shilingi **Bilioni 3** tu sawa na **asilimia 29.1** ya fedha yote iliyotengwa kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo ya Tume.

NA KWA KUWA, kuendelea kutegemea wafadhili wa nje hakutoi uhakika wa mapambano endelevu dhidi ya maambukizi ya VVU na ugonjwa wa UKIMWI ambayo yanahitaji rasilimali fedha za uhakika za kutosha.

KWA HIYO BASI, Kamati inashauri Serikali ione umuhimu wa kutenga fedha zake za ndani kwa ajili ya udhibiti wa UKIMWI kwa wananchi wake. Aidha, Serikali iweke mpango mkakati wa kupata vyanzo vingine vya mapato vya kujiwezesha kutenga fedha zaidi kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo. Itakuwa jambo jema endapo bajeti ya UKIMWI angalau asilimia 50 ya fedha ya maendeleo ya Tume iwe ni fedha za ndani na asilimia 25 tu itokane na wafadhili wa nje kwa kuwa tatizo hili ni la wananchi wote na si wale wenye maambukizi pekee.

c) Kuanzisha Tozo kwa Mfuko wa UKIMWI wa Taifa (AIDS Trust Fund - ATF)

KWA KUWA Bunge lako Tukufu lilipitisha Sheria ya kuanzisha Mfuko wa UKIMWI (Aids Trust Fund - ATF) ambao lengo lake ni kuhakikisha Serikali inatenga fedha zake za ndani kwa ajili ya kupambana na ugonjwa wa UKIMWI.

NA KWA KUWA Mfuko ulijiwekea malengo ya kuongeza rasilimali fedha za ndani kutoka **asilimia 7** mwaka 2015 hadi kufikia **asilimia 30** ifikapo mwaka 2018, pamoja na kuongeza mchango wa sekta binafsi katika udhibiti wa UKIMWI kutoka **asilimia 8** hadi **asilimia 15** kufikia 2018.

KWA HIYO BASI, Kamati inashauri Serikali ianzishe kisheria chanzo mahususi cha kutunisha Mfuko huu kama ilivyo kwenye mifuko mingine. Kamati inapendekeza Serikali iharakishe mchakato wa tozo maalum kwa ajili ya Mfuko wa ATF. Aidha, Serikali ibuni uwekezaji kwa kushirikisha na

Sekta binafsi ili kuwekeza katika miradi ambayo sehemu ya faida itakua chanzo cha mapato kwa ajili ya Mfuko (*Endowment fund*).

d) Usimaizi na Utekelezaji wa Sera ya Masuala ya UKIMWI

KWA KUWA, Sera ya Masuala ya UKIMWI ipo chini ya Ofisi ya Waziri Mkuu na utekelezaji wa Sheria ya UKIMWI upo chini ya Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto.

NA KWA KUWA utaratibu uliopo unapelekea mlolongo mrefu katika kufanya maamuzi kwa jambo moja pale panapohitajika rejea ya Sera na Sheria ambazo zipo chini ya mamlaka mbili tofauti.

KWA HIYO BASI, Kamati inashuri kuwa, Sera na Sheria ya UKIMWI ziwekwe chini ya mwamvuli mmoja wa maamuzi na utekelezaji ili kuharakisha utekelezaji wa mpango na mikakati mbalimbali ya UKIMWI.

e) Ukaguzi wa Fedha za UKIMWI

KWA KUWA, rasilimali fedha za mapambano dhidi ya UKIMWI ni fedha za umma ambazo upatikanaji wake unahusisha Serikali kwa kushirikiana na wadau mbalimbali wa nje na ndani ya nchi.

N KWA KUWA, Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Serikali kwa mujibu wa Sheria ya Ukaguzi ya Mwaka 2008 hana mamlaka kufanya ukaguzi wa fedha za UKIMWI katika mashirika mbalimbali ya ndani na nje zilizopatikana kwa jina la watanzania hasa ambazo haziingii katika mfuko mkuu wa Serikali.

KWA HIYO BASI, Kamati inashauri, fedha zote zinazolingia nchini kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya UKIMWI licha ya kutoingia katika mfuko mkuu wa

Serikali zikaguliwe na Mkaguzi na Mdhibiti Mkuu wa Fedha za Serikali. Na kwamba Sheria inayomnyima mamlaka Mkaguzi na Mdhibiti Mkuu wa Fedha za Serikali irekebishwe ili impe Mdhibiti na Mkaguzi wa Serikali

mamlaka ya kufanya ukaguzi katika taasisi hizo zisizo za kiserikali ili kuona kilichotekelezwa ikilinganishwa na Mawasilisho yaliyowasilishwa kwa wafadhili. Kwa kufanya hivi kutaongeza uratibu wa usimamizi wa fedha zinzoelekezwa katika mapambano dhidi ya UKIMWI.

f) Takwimu za Utekelezaji wa Afua mbalimbali za UKIMWI

KWA KUWA, utekelezaji wa afua mbalimbali za UKIMWI unatokana na takwimu ambazo zinapatikana kutoka katika vyanzo tofauti tofauti ikiwemo Serikali pamoja na wadau wake.

NA KWA KUWA, kumekuwa na matukio ya mkinzano wa takwimu katika jambo moja,

KWA HIYO BASI, Kamati inishauri Serikali kuwa na utaratibu utakaoondoa migongano ya takwimu kwani migongano hiyo inaathiri shughuli za watumiaji wa takwimu hizo.

g) Mabadiliko ya Sheria ya UKIMWI kuhusiana na Umri wa mtu Kuweza Kupima VVU na Upimaji wa mtu binafsi

KWA KUWA, takwimu zinaonyesha kuwepo kwa asilimia 40 ya maambukizi mapya ya VVU kwa vijana wenye umri wa kuanzia miaka 15-24, na kwamba 80% ya maambukizi haya mapya ni miongoni mwa jinsia ya kike.

NA KWA KUWA, Tanzania haijafanya vizuri katika malengo ya 90 ya kwanza ya mapambano ya UKIMWI (Kwa mujibu wa takwimu) ipo haja ya Serikali kufanya taafakari juu ya mchakato wa upimaji wa mtu binafsi (*Self Testing*).

KWA HIYO BASI, Kamati inaishauri Serikali kuongeza kasi ya kufanya mabadiliko katika Sheria ya UKIMWI ili kuzingatia mahitaji mapya kwa mujibu wa takwimu.

h) Wanaume Kutojitokeza Kupima UKIMWI

KWA KUWA, Kamati imebaini takwimu zinaonyesha wanaume wamekuwa hawajitokezi kwa wingi kupima na kutambua hali zao za maambukizi ya UKIMWI ikilinganishwa na wanawake.

NA KWA KUWA, wanaume wanashiriki katika vikundi vya WAVIU na wakati huo huo upo ushahidi unaoonyesha kuwa vikundi hivi vina msaada mkubwa kwa wanachama wake.

KWA HIYO BASI, Kamati inashauri kuwa, Serikali ijikite katika kuendeleza afua za kuhamasisha wanaume katika upimaji wa VVU na ushiriki katika vikundi vya watu wanaoishi na VVU.

i) Shughuli za Kiuchumi na Maambukizi ya UKIMWI

KWA KUWA, Utafiti unaonesha kwamba sababu ya maambukizi kupanda katika baadhi ya maeneo ni pamoja na shughuli za kiuchumi na maendeleo ikiwemo ujenzi wa barabara, uchimbaji wa madini, ujenzi wa reli, kilimo cha kisasa, wavuvi, maeneo ya viwanda na migodini, ambazo hupelekea watu kuhama kutoka maeneo mbalimbali kwenda katika maeneo hayo.

NA KWA KUWA, uchambuzi wa Kamati umebaini katika maeneo hayo kutokuwepo mkakati maalumu na wa maksudi wa kuhaikisha maeneo hayo yanapewa elimu ya kutosha ya namna ya kujikinga na maambukizi ya VVU.

KWA HIYO BASI, Kamati inashauri Serikali iweke mkakati maalumu na wa maksudi wa kuhaikisha maeneo hayo yanapewa elimu ya kutosha ya namna ya kujikinga na maambukizi ya VVU na Tiba ya UKIMWI ili kuwawezesha kuendeleza utekelezaji wa shughuli hizo za maendeleo. Aidha, Serikali pamoja na wadau wake waelekeze nguvu kubwa pia katika kuhamasisha jamii ili kuweza kubadili tabia (Behavioural Change

Programes) ambayo inawalenga **asilimia 95** ya watu ambao hawaishi na VVU ili kuweza kuwakinga wasipate maambukizi ya UKIMWI.

j) Utekelezaji wa Afua za UKIMWI Kuwa Maalumu

KWA KUWA, utekelezaji wa afua za UKIMWI umepewa umaalumu mkubwa hasa kwenye vituo vya kutolea huduma.

NA KWA KUWA, Kamati imebaini kuwa katika baadhi ya maeneo ya kutolea huduma umaalum huo umekuwa ni sehemu ya unyanyapaa,

KWA HIYO BASI, Kamati inashauri Serikali ifanye utafiti wa kuangalia faida na hasara za kufanya utoaji wa huduma za masuala ya UKIMWI kuwa maalumu na kutumia matokeo ya tafiti hiyo kuamua kama kuna ulazima sa kuendelea na umaalum uliopo au vinginevyo.

k) Tafiti kwa ajili ya upatikanaji chanjo ya UKIMWI

KWA KUWA, Kamati imebaini kuwepo kasi ndogo ya utafiti wa chanzo na tiba ya UKIMWI, ambapo bado wataalamu wetu, kama nchi wapo kwenye hatua za awali za utafiti wa chanjo hiyo kutokana na changamoto ya rasilimali fedha, rasilimali watu na teknolojia ya juu inayohitajika katika utafiti wa chanjo hiyo.

NA KWA KUWA, suala la kupata chanjo ya tiba ya UKIMWI lina umuhimu mkubwa katika mapambano dhidi ya UKIMWI, lakini pia ni suala la ustawi wa jamii na uchumi.

KWA HIYO BASI, Kamati inashauri Serikali kuwekeza katika utafiti wa chanjo ya UKIMWI, kama hatua muhimu katika kukabiliana na UKIMWI.

I) Taasisi za Umma kutozingatia kikamilifu Sera na Sheria ya UKIMWI katika utekelezaji wa Afua za UKIMWI mahala pa kazi

KWA KUWA, Kamati imebaini kuwa, baadhi ya Taasisi za umma hazizingatii ipasavyo matakwa ya Sera na Sheria ya UKIMWI katika kutekeleza Afua za UKIMWI katika ofisi. Uchambuzi wa Kamati umebaini kuwa, katika Ofisi nyingi za uma hakuna mwamko wa watumishi kupima maambukizi ya VVU, watumishi hawako tayari kuweka wazi hali ya afya zao ili kuweza kunufaika na huduma za walioathirika, bajeti zinazotengwa kwa ajili ya kutekeza afua za UKIMWI ni kiasi kidogo, hazitolewi kwa wakati, na pale zinapotolewa hazitumiki.

NA KWA KUWA, mwenendo huu wa kukosekana chachu ya mapambano dhidi ya UKIMWI mahala pa kazi ni hatarishi kwa ustawi wa Taifa,

KWA HIYO BASI, Kamati inashauri Serikali kuimarisha uratibu na utekelezaji wa Afua za UKIMWI kama zilivyoainishwa katika Sera na Sheria kwa kutenga bajeti ya kukidhi mipango na mikakati ya kupambana na UKIMWI mahala pa kazi, kuhamasisha watumishi kupima maambukizi ya VVU, kubuni mbinu za kuwafanya watumishi kuweka wazi hali zao za afya ili watakaonekana wana maambukizi waweze kuanza kutumia dawa. Aidha Kamati inashauri Kamati za UKIMWI katika Taasisi mbalimbali za uma, ziimarishwe ili zitekeleze majukumu yake pamoja na kutakiwa kutoa taarifa kwa Tume ya Kudhibiti UKIMWI. Kitengo maalum ndani ya TACAIDS kinachoshughulika na uratibu wa shughuli za UKIMWI ndani ya Wizara na Taasisi za Umma kiimarishwe na kusimamiwa ipasavyo.

3.2 MAMLAKA YA KUDHIBITI NA KUPAMBANA NA DAWA ZA KULEVYA

a) Umuhimu wa Serikali kutenga fedha kwa ajili ya bajeti ya miradi ya Miradi ya Maendeleo.

KWA KUWA, kwa kuzingatia majukumu ya Mamlaka ya Kudhibiti na kupambana na Dawa za Kulevya ambayo ni udhibiti wa matumizi ya dawa

za kulevya, kufanya uelimishaji kwa jamii na kufanya afua za kupunguza madhara ya dawa za kulevya kwa jamii.

NA KWA KUWA, jukumu la pili na la tatu ni ya kimkakati zaidi ikilinganishwa na jukumu la kwanza, na utekelezaji wake unahitaji rasiliali fedha za kukidhi ukubwa wa tatizo la athari za biashara na matumizi ya dawa za kulevya, ilihali bado elimu kuhusu matumizi na madhara ya dawa za kulevya haijawafikia wanajamii kwa kiasi kikubwa.

KWA HIYO BASI, Kamati inashauri Serikali kuiwezesha Mamlaka hii kwa kutenga fedha kwenye Bajeti yake kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo. Fedha hizo zitaiwezesha mamlaka kuimarisha program za kuhamasisha na kutoa elimu ya madhara ya biashara na matumizi ya dawa za kulevya kwa wananchi ili waweze kushiriki kikamilifu katika kupambana na kudhibiti dawa za kulevya kwani vita hii ni ngumu na endelevu. Hivyo ni wakati muafaka kwa Serikali kuchukua hatua za haraka kuhakikisha Mamlaka na wadau wengine wa dawa za kulevya wanatoa elimu jamii ya kutosha kuanzia ngazi ya Kaya, Vijijini, Kata, Wilaya, Mkoa na Taifa zima kwa ujumla.

Mheshimiwa Spika, kwa kufanya hivyo, kutasaidia kujenga mfumo bora wa kudhibiti na kupambana na dawa za kulevya nchini pamoja na kujenga jamii ya Watanzania isiyotumia dawa za kulevya na kutoshiriki katika biashara na matumizi ya dawa za kulevya. Kwa hali ilivyo, dawa za kulevya ni tatizo linaloongezeka kwa kiwango kikubwa katika jamii yetu siku hadi siku na linaathiri vijana wengi ambao ndiyo nguvu kazi ya Taifa.

b) Mfumo wa Taasisi katika Utekelezaji wa shughuli za Masuala ya Dawa za Kulevya

KWA KUWA, Serikali imekuwa ikiendeleza mapambano dhidi ya udhibiti na upambanaji wa Dawa za kulevya nchini ikishirikiana na wadau mbalimbali zikiwemo taasisi zisizo za kiserikali.

NA KWA KUWA, uchambuzi wa Kamati umebainika kuwa, zipo baadhi ya NGOs na Taasisi zinazojihusisha na masuala ya dawa za kulevya nchini ambazo hazina muundo na mifumo rasmi wa jinsi gani zinawasaidia watumiaji wa dawa za kulevya. Badhi zikitekeleza shughuli zake kwa kuwabagua watumiaji wa dawa hizo, mfano zinazo wahudumia wanawake peke yake, wale wanaojidunga kwa sindano na mara nyingine wale wanaotumia kwa kuvuta. Ikizingatiwa kuwa, watumiaji wengi wanaotumia kwa kujidunga ni wale ambao wamepita katika hatua ya kuvuta kwanza na ndipo anakwenda katika hatua ya kujidunga, ubaguzi huu hauna tija katika mapambano dhidi ya matumizi na athari ya watumiaji wa dawa za kulevya.

KWA HIYO BASI, Kamati inashauri kuwa, kupitia Mamalaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya pamoja na Wizara ya Afya, Jinsia, Wazee na Watoto kupitia kitengo chake cha uratibu wa Mashirika yasiyo ya Kiserikali wafanye zoezi la utambuzi na uratibu wa asasi zote zinazojishughulisha na Dawa za Kulevya ili kuangalia malengo yao pamoja na kazi zinazofanywa na asasi hizo na kuwawekea mfumo rasmi wa utekelezaji wa shughuli zao ili kuhakikisha kuwa walengwa wanafaidika na uwepo wa asasi hizi kwani fedha zinazotolewa ni kwa jina la watanzania. Aidha mfano mzuri wa uratibu wa aina hiyo ni ule wa wadau wa mwikio wa UKIMWI nchini.

c) Uanzishwaji wa Vikundi vya Watu walioathirika na Dawa za Kulevya

KWA KUWA, tafiti zinaonesha kuwa, watu wanaoishi na Virusi vya UKIMWI (WAVIU) wamefanikiwa kupitia mabaraza yao yajulikanayo kama (KONGA) ambayo yalianzishwa kuanzia ngazi ya Kata hadi Wilaya.

NA KWA KUWA, kupitia mfumo huo wameweza kupata taarifa na kupokea afua mbalimbali za Masuala ya UKIMWI kwa urahisi,

KWA HIYO BASI, Kamati inashauri Serikali kushirikiana na Asasi zisizo za kiserikali kubuni namna sahihi na ya kimkakati ya kuwafikia watu walioathirika na Dawa za Kulevya ili iwe njia rahisi ya kuwatambua, kuwashirikisha na kuwasaidia waathirika wa dawa za kulevya katika mwitikio wa kitaifa wa janga hili. Njia hii inaweza kusaidia kuwafatilia kwaukaribu mienendo yao ili kuacha matumizi ya dawa hizo, kupunguza unyanyapaa miongoni mwa jamii, kuwawezesha kufanya shughuli nyingine za kiuchumi pamoja na kupata takwimu sahihi ya warahibu.

Kwa kufanya hivi tutajenga Taifa ambalo ni imara na haya yote yanaweza kufanywa chini ya uratibu wa uongozi wa Halmashauri husika kama ambavyo imefanikiwa kwa upande wa UKIMWI.

d) Sheria ya Kuzuia na Kupambana na Dawa za Kulevya ya Mwaka 2015 kutumikaka pia Tanzania Zanzibar.

KWA KUWA, Mamlaka ya Kupambana na Kudhibiti Dawa za Kulevya inatekeleza majukumu yake kwa mujibu wa Sheria ya Kuzuia na Kupambana na Dawa za Kulevya, chini ya Kifungu Namba 4 na 5 ya Mwaka 2015. Ikizingatiwa kuwa, Sheria hii ni miongoni mwa Sheria ambazo zimetambulika na nchi nyingine kuwa ni Sheria nzuri ya Kupambana na Dawa za Kulevya.

NA KWA KUWA, uchambuzi wa Kamati umebaini kuwepo changamoto ya ushirikiano baina ya Mamlaka za Kupambana na Madawa ya Kulevya kwa pande mbili za Muungano,

KWA HIYO BASI, Kamati inashauri Serikali kutafuta njia bora ya kutoa fursa ya ushirikiano ya baina ya Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya katika pande zote mbili za Muungano.

e) Mapambano ya Dawa za Kulevya kwenye maeneo ya Viwanja vya Ndege

KWA KUWA, juhudi za Mapambano dhidi ya Uingizwaji wa Dawa za Kulevya kwenye maeneo ya Viwanja vya Ndege zinafanywa na Serikali kwa kushirikiana na wadau mbalimbali wa nje na ndani ya nchi.

NA KWA KUWA, utekelezaji wake unaonekana kuwa mgumu kutokana na ukosefu wa vitendea kazi vya kisasa kwa baadhi ya viwanja vya ndege kukosa mashine za ukaguzi wa abiria na mizigo kikamilifu.

KWA HIYO BASI, Kamati inashauri Serikali iwekeze katika vitendea kazi vya kisasa vitakavyorahisisha zoezi zima la upekuzi na ukamataji wa dawa za kulevya zinazolingizwa nchini kupitia njia mbalimbali lakini pia vitakavyolinda afya za watumishi. Aidha, Wizara ishirikiane na vyombo vya dola katika kuandaa kampeni endelevu ambazo mbali nakuwepo vifaa madhubuti itawajengea uwezo watumishi kutumia kikamilifu vifaa na teknolojia ya kisasa katika kudhibiti dawa za kulevya.

f) Mamlaka ya Udhibiti wa Usafiri wa Nchi Kavu Na Majini (SUMATRA)

KWA KUWA, tafiti zinaonyesha kuwa, zipo mbinu mbalimbali zinazotumika kusafirisha dawa za kulevya ikiwa ni pamoja na kubeba mizigo ya kawaida na kuficha ndani ya bidhaa nyingine kama magunia na viroba na hata kwa kutumia maiti.

NA KWA KUWA, jukumu la kupambana na dawa za kulevya linahitaji ushirikiano na wadau mbalimbali ikiwemo sekta ya usafirishaji wa anga, barabara, reli na bandari.

KWA HIYO BASI, Kamati inashauri Serikali kupitia Mamlaka ya Udhibiti wa Usafiri wa Nchi Kavu na Majini (SUMATRA) kuweka mikakati maalum ya kuhakisha wanaboresha na kusimamia viwango vya usalama kwa kufunga mashine za kisasa za (*X – Ray Backscatter*)

zenye uwezo wa kung'amua dawa za kulevya kwenye mizigo ya abiria, vituo vya malori ya mizigo pamoja na mbwa maalum wa kunusa.

g) Kutokuwepo kwa Sera ya Madawa ya Kulevya

KWA KUWA, Mpaka sasa Tanzania haina Sera ya Taifa ya Kupambana na Dawa za Kulevya, ambayo kwa umuhimu wake ingeimaridha mapambano yaliyopo dhidi ya matumizi na biashara ya dawa za kulevya.

NA KWA KUWA, Sera ina umuhimu mkubwa katika kuweka misingi na mwelekeo wa Taifa katika vita dhidi ya madawa ya kulevya kwa ujula wake.

KWA HIYO BASI, Kamati inaishauri Serikali kuongeza kasi ya mchakato wa kuandaa Sera ya Taifa ya kudhibiti na kupambana na Madawa ya Kulevya Nchini.

SEHEMU YA NNE

4.0 HITIMISHO

Mheshimiwa Spika, napenda kukushukuru tena kwa kunipa fursa hii ya kuwasilisha Taarifa ya Kamati kuhusu utekelezaji wa majukumu yake hadi kufikia Januari, 2019.

Mheshimiwa Spika, naomba kuchukua fursa hii kumpongeza Waziri wa Nchi Ofisi ya Waziri Mkuu – Sera, Bunge, Ajira, Vijana na Walemavu, Mhe. Jenista Mhagama, Mb na Naibu Waziri Antony Mavunde na Stella Ikupa, Mb. Aidha, nampongeza pia Mkurugenzi Mtendaji wa Tume ya Kudhibiti UKIMWI Tanzania, Dkt. Leonard Maboko na Kamishna wa Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya, Ndg. Rogers Siyan'ga na Watendaji wote wa Tume na Mamlaka kwa ushirikiano walioipa Kamati kwa kipindi cha mwaka mzima, kwa kufika mbele ya Kamati na kutoa ufafanuzi mara zote ulipohitajika.

Mheshimiwa Spika, kwa namna ya pekee napenda niwashukuru sana Wajumbe wa Kamati kwa uchapakazi wao wakati wote wa kutekeleza majukumu ya Kamati kwa mwaka mzima. Wajumbe wamefanya kazi kubwa katika kuhakikisha Kamati inaisimamia na kuishauri Serikali ipasavyo. Napenda kuwatambua Wajumbe wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Masuala ya UKIMWI kwa majina kama ifuatavyo: -

1. Mhe. Oscar Rwegasira Mukasa	-	Mwenyekiti
2. Mhe. Dkt. Jasmine Tiisekwa Bunga, Mb	-	M/Mwenyekiti
3. Mhe. Rose Cyprian Tweve, Mb	-	Mjumbe
4. Mhe. Asha Abdallah Juma, Mb	-	Mjumbe
5. Mhe. Dkt. Haji Hussein Mponda, Mb	-	Mjumbe
6. Mhe. Salma Rashid Kikwete, Mb	-	Mjumbe
7. Mhe. Edward Franz Mwalongo, Mb	-	Mjumbe
8. Mhe. Gibson Blasius Meiseyeki, Mb	-	Mjumbe
9. Mhe. Prof. Norman Adamson Sigalla King, Mb	-	Mjumbe

10.Mhe. Kemirembe Julius Lwota, Mb	-	Mjumbe
11.Mhe. Albert Obama Ntabaliba, Mb	-	Mjumbe
12.Mhe. Mattar Ali Salum, Mb	-	Mjumbe
13.Mhe. Masoud Abdallah Salim, Mb	-	Mjumbe
14.Mhe.Oliver Daniel Semuguruka, Mb	-	Mjumbe
15.Mhe. Susan Anselim Lyimo, Mb	-	Mjumbe
16.Mhe. Zainab Matitu Vullu, Mb	-	Mjumbe
17.Mhe.Omary Ahmed Badwel, Mb	-	Mjumbe
18.Makame Mashaka Foun, Mb	-	Mjumbe
19.Munde Tambwe Abdallah, Mb	-	Mjumbe
20.Mhe Amina Nassor Makilagi, Mb	-	Mjumbe
21.MheYussufu Haji Khamisi, Mb	-	Mjumbe
22.Mhe. Amina Saleh Mollel, Mb	-	Mjumbe
23.Mhe. Ester Nicholas Matiko, Mb	-	Mjumbe
24.Mhe. Fratei Gregory Massey, Mb	-	Mjumbe
25.Mhe. Godfrey W. Mgimwa	-	Mjumbe
26.Mhe.Mwigulu L. Nchemba, Mb	-	Mjumbe

Mheshimiwa Spika, kwa namna ya pekee napenda kumshukuru Katibu wa Bunge, Ndg. Stephen Kagaigai, kwa ushirikiano ambao amekuwa akiutoa kwa Kamati. Pamoja na yeye, namshukuru Mkurugenzi wa Idara ya Kamati za Bunge – Ndg. Athumani Hussein, Mkurugenzi Msaidizi – Ndg. Dickson Bisile, Makatibu wa Kamati hii, Ndg. Asia Msangi, Ndg. Happiness Ndalul, Ndg. Virgil Mtui pamoja na Msaidizi wa Kamati Ndg. Grace Mwenye, kwa kuratibu vyema Shughuli za Kamati na kuhakikisha Taarifa hii inakamilika kwa wakati.

Mheshimiwa Spika, baada ya kueleza shughuli zilizotekelezwa, Uchambuzi wa Matokeo ya Utekelezaji wa Shughuli za Kamati, Maoni na Mapendekezo mbele ya Bunge lako Tukufu, sasa naomba kutoa hoja kwamba, Bunge sasa lipokee, lijadili na kuikubali Taarifa ya mwaka ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Masuala ya UKIMWI, pamoja na Maoni na Mapendekezo yaliyomo kwa ajili ya utekelezaji wa Serikali.

Mheshimiwa Spika, naomba kutoa hoja.

.....
Oscar Rwegasira Mukasa, Mb
MWENYEKITI
KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA MASUALA YA UKIMWI
FEBRUARI, 2019